

מסורת הש"ס

(א) [למנן עה.ל. ט] [מספ' פיה הע'י. 1] א [ב"מ עה.ל. 4] [ע"ז כב. 8] (ס) ע"ז עה: יבמות מו. 1] (1) [מוספתא פיה הע'י. 1] (2) [בתוספתא לימא דבני ר'מנן. 1] (ח) [ע"ז. 3. 5] (ג) [ל' להשכר. 1] (ד) [פסדריין מ. 4. 1] (5) [ויקרא ה. 1] (6) [כ"פ: להוליא ממני הגוי. 1] (7) [חולין ג. 1] (8) ג' מהכ"ט: 1] (9) [ב"מ עה.ל. 5] (10) [חולין 1. 1] (11) ר' ה' וי' גוף שלטון פסיק נקרא אורגני שלחית גס ענין מהרק מבני פ"י זה כשם ר' תוס' וס' על מוהרקי פי' כמינה וחימה ורבינו גרסום פ"י כ"ל הצי"ט.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר"א בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהי וכו' דירה ולא הוא אוסר: (ב) תוס' ד"ה בן נח וכו' ולא כפי' דפטרי אף בגזל מן העכו"ם וכו' גדלו ענין בני עכו"ם דהא גדלו לפטרי את כסותו:

מוסף רש"י

בן נח נהרג על פחית משה פרטו. בן נח עבד את ישראל פחות משה פרטו. א"כ דבני ישראל לא ממונה הוא דמתי עליה בני עובד כוכבים ממונה הוא וכו' נח נצטוה על הגול בנתהדרין (ו) ואזהרה שהיה זו היא מיתתו ואשמעו ענין ר' יוחנן דעכו"ם לא מחיל אפילו לפחות משה פרטו והוי גזל לדידו: לא ניסן להשבון. דבני ישראל כתיב וישע אז הגולה אצל עכו"ם לא כתיב השצה הלכך כיוון שעבד נהרג ואינו משלם: כמורהקי ואבורגני. למלכות החלך נספסלין וקמיהדראות אס ירצה: חזירו של עכו"ם. א"ע. סתם חזירות פתוחין לתוכן כמים הרהר און רשות עכו"ם חלוקה להישש רשות כל אחד ואחד לצדו דדירת עכו"ם לא שמה דירה וישראל שאינו דר עמהן שנכנס לאחד מן הכמים בשצט מותר להוליא מן הכמים לחלך ואלא הוי מוליא מרשות המיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא לכולן: ואס יש שס ישראל אחד. דר עמהן אוסר על כל ישראל ולהוליא מן הכמים לחלך מפני שהיא כחצירו: ר"א בן יעקב אומר (6) עד שיהו שני ישראלים. דין בשני כמים ואוסרין זה על זה רשות העכו"ם חלוקה מהן ואוסר העכו"ם על כמים וכן אוסרין על כמי העכו"ם מהוליא לחלך דשויה רצון לדירת עכו"ם דירה כדאמר שויה רצון לדירת עכו"ם דירה כהוה אוקר ולא היה אוסר על ציתו של ישראל ולא היה אוסר על ציתו שאין חילוק רשות דעכו"ם: אמר

גב' לא שאל חד. ישראל יחיד דר עמו: שמה דירה. ויש לו רשות בחלך ונמצא ישראל המוליא לחלך מצינו שהוא מיוחד לו מוליא מרשות לרשות ורצון גזרו שלא להוליא מרשות לרשות בלא עירוב דלמא אחי לאפוקי מרה"י לרה"ר: הכי הוא כדיר של כמה. ואין לו כח לאסור ור"מ קאמר לה

גב' יתיב אביי בר אבין ורב חיננא בר אבין

ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקאמרי בשלמא ר"מ קסבר (6) דירת עובד כוכבים שמה דירה ולא שאל חד ולא שאל תרי אלא ר' אליעזר בן יעקב מאי קסבר אי קסבר דירת עובד כוכבים שמה דירה אפילו חד נמי ניתסר ואי לא שמה דירה אפי' תרי נמי לא ניתסר אמר להו אביי וסבר רבי מאיר דירת עכו"ם שמה דירה והתניא (7) חצירו של עובד כוכבים הרי הוא כדיר של בהמה אלא דכ"ע * דירת עכו"ם לא שמה דירה והכא בגזירה (8) שמה ילמד ממועשיו קא מופלגי ר' אליעזר בן יעקב סבר כיון דעובד כוכבים (9) חשוד אשפיכות דמים תרי דשכיחי דדיירי גזרו בהו חד לא שכיח לא גזרו ביה רבנן ור"מ סבר זמנן דמקרי ודייר ואמרו רבנן = אין עירוב מועיל במקום עכו"ם ואין ביטול רשות מועיל במקום עכו"ם עד שישכיר ועכו"ם לא מוגר מ"ט אילימא משום דסבר דלמא אתי לאחוקי ברשותו הניחא למ"ד שכירות בריאה בעינן אלא למ"ד שכירות רעועה בעינן מאי איכא למימר דאתמר רב חסדא אמר שכירות בריאה ורב ששת אמר שכירות רעועה מאי רעועה מאי בריאה אילימא בריאה בפרוטה רעועה פחות משה פרוטה מי איכא למאן דאמר מעכו"ם בפחות משה פרוטה לא והא שלא רבי יצחק ברבי יעקב בר גיורא משמיה רבי יוחנן (10) הו יודעין ששוכרין מן העכו"ם אפילו בפחות משה פרוטה (11) ואמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן (12) בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון אלא מוהרקי ואבורגני הניחא למ"ד שכירות בריאה בעינן אלא למ"ד שכירות רעועה בעינן מאי איכא למימר אפי' הכי חשיש עכו"ם לכשפים ולא מוגר גופא חצירו של עובד כוכבים הרי הוא כדיר של בהמה (13) ומותר להכניס ולהוציא מן חצר לבתים ומן בתים לחצר ואם יש שם ישראל אחד אוסר (14) דברי רבי מאיר רבי אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה

בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון.

בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון. פירש בקונטרס דבני ישראל כתיב נהרג ואין משלם משהתוך פירושו דאפילו בגזל מעכו"ם חצירו לא מייחש בהשצה ולא יתכן דנהרג על שוה פרוטה לא קשיא ליה דצדין הוא שיהרג א"כ קני גזל מן העכו"ם נהרג ואי גזל מן העכו"ם לא שיהרג אף על גב דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שוה פרוטה לישראל וכל הגזלים דמייחשי על הגזילה א"כ דלא קנו ליה אצל מהא דנהרג על גול פחות משה פרוטה כדכרטי' ומשמע ליה דאריירי בגזל מישיראל מדקתיין ולא יתן להשבון כלומר דלינו חייב להחזיר וגזול מעכו"ם היה חייב עין דקפי' ולא כפי' דפטרי (15) בגזל מן העכו"ם משום דלא כתיבא ציה דכרעה כתיב קס ליה דכרעה מנייה לא מיפטור דלא שייך גבי עכו"ם דהא נטלו לסטין כסותו בהגזל בתרא (ב"ק דף קד.) משמע דלא קנו אלא ציאוש ומוקמינן בלסטים עכו"ם ועוד דאפילו בישראל אי הוי צעין חייב להחזיר ולא אמרינן קים ליה דכרעה מנייה דמוכח בפרק בן סורר (פסחין דף ע"ג.) גבי צל בנחתרת ומשני דהא דמייחש מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוד ממון זיד עכו"ם דלין סברא לומר שאס ציערו בשום ענין שתיחייב מיתה ומאי לא יתן להשבון כלומר כיון דלא קניא בנשיכה א"כ כל היכא דאיתייה של ישראל הוא דלי משום דמייחש זמנן דלא מייחש ומפרש שאינו בתורת השבון כלומר אס אכלו שאינו צעין לא מייחש ליתן דמיו אצל כל זמן שהוא צעין ודאי חייב להחזיר אצל אין לפרש אינו בתורת השבון לענין שיפטור בהשצתו ממימה כמו ישראל ממלכות דהוי צנן יתק לעשה דאס כן דחק בחסם להעמידה בישראל ומשום דמנערינא דלוקמא בגזל מעכו"ם: **מוהרקי** ואבורגני. פירוש מוהרקי כתיבה וחומתה כמו מוהרקייהו דהיינו עטפסא דמלכא מנח בסוף החולן (יבמות דף מ"א) ואבורגני (16) שלוחים ור"מ פירש מוהרקי ואבורגני כמו בנין: ורבי

סב.

הדר פרק ששי עירובין

לאכול משחיטתו אלא ודאי ר"ג דיבנה הוה ותחלה גזר על שחיטה לאורייתא ושצק סתם יינם דרצנן וע"ג דר"ג קודם דר' מאיר הוה תלי איתו דבר"מ משום דפשיטא לן בכל דוכתא דחייש ר"מ למיעוט ולספרים נמי דגרסי הכא רשז"ג הא שמעינן ליה צ"פ דחולין (דף ד.) דס"ל כותים גירי אמת הן גבי מלכ

כותי מותרת דקתיי רשז"ג אומר כל

מלכה ששחוקו צה כותים יומר מדקדין צה מישיראל ועוד דאס כן מה חדשו ר' אמרי ור' אסי (17) צמה שעשאו עכו"ם גמורים לצטל רשות וליתן רשות והלא כך היו מעולם לכ"ע דליכא למימר דמעיקרא גזר ולא קבלו מיינהו ונראה לר"י דבין לזקוי נסן הוא דקאמר התם גזר ולא קבלו מיינהו ונראה לר"י דבין לזקוי וצין כותי (18) לדירה אינם כעכו"ם ומה שלא הוסיף כותי בחסורי מחסרה בגמ' ר"ג אומר דזקוס וכותים אינם כעכו"ם היינו משום שלא צה הממך אלא לתמן שלא יקשה דזקוי מאן דכר שמה ועוד י"ל דאפילו ר"ג עמנו לא הזכיר דצדכיו כשחלק עה תנא קמא אלא דזקוי לצדו לפי שלא הביא ראיה אלא מדזקוי וא"כ אי גרס רשז"ג הכי פסקינן בגמרא כר"א בן יעקב ור' יוחנן נמי דקאמר נהגו כר"א בן יעקב (19) הא ר' יוחנן נמי אמר הלכה כרשז"ג בצמנתיו וי"ל דלא פסקינן בגמרא כר"א בן יעקב אלא על עיקר דצדיו דלא אכר צמה דשיראל עד שיהו שנים אצל צהא דסבר ליה כמ"ק דכותים כעכו"ם לא פסקינן כותיה ואפשר דצהא הלכה כרשז"ג דלין כעכו"ם ועוד דהאידינא לא נפקא לן מידי לענין כותים לצדק (20) כשעשאו עכו"ם גמורים:

חצירו של עכו"ם הרי הוא כדיר

של בהמה. ואס יש צמים הרבה של עכו"ם פתוחין בחלך מותר לישראל להכניס ולהוציא לשם מאחר שאין ישראל דר שם: **ועכו"ם** א"כ מוגר. וא"י ומעיקרא דס"ד קודמא משום דלית עכו"ם שמה דירה מ"ט דעירוב לא מהני ושכירות מלכ וי"ל דעירוב וציטול צדן הוי דלא מהני שאין העכו"ם מכיר בהן אצל ידע הוא שישראל קונה רשותו בשכירות אצל השתא דאסיקנא שהוא כדיר של צמה ומן הדין לא צעי מדי ריך הוה לפרש מ"ט תקינו רבנן שכירות טפי מעירוב וציטול:

בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון.

בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון. פירש בקונטרס דבני ישראל כתיב נהרג ואין משלם משהתוך פירושו דאפילו בגזל מעכו"ם חצירו לא מייחש בהשצה ולא יתכן דנהרג על שוה פרוטה לא קשיא ליה דצדין הוא שיהרג א"כ קני גזל מן העכו"ם נהרג ואי גזל מן העכו"ם לא שיהרג אף על גב דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שוה פרוטה לישראל וכל הגזלים דמייחשי על הגזילה א"כ דלא קנו ליה אצל מהא דנהרג על גול פחות משה פרוטה כדכרטי' ומשמע ליה דאריירי בגזל מישיראל מדקתיין ולא יתן להשבון כלומר דלינו חייב להחזיר וגזול מעכו"ם היה חייב עין דקפי' ולא כפי' דפטרי (15) בגזל מן העכו"ם משום דלא כתיבא ציה דכרעה כתיב קס ליה דכרעה מנייה לא מיפטור דלא שייך גבי עכו"ם דהא נטלו לסטין כסותו בהגזל בתרא (ב"ק דף קד.) משמע דלא קנו אלא ציאוש ומוקמינן בלסטים עכו"ם ועוד דאפילו בישראל אי הוי צעין חייב להחזיר ולא אמרינן קים ליה דכרעה מנייה דמוכח בפרק בן סורר (פסחין דף ע"ג.) גבי צל בנחתרת ומשני דהא דמייחש מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוד ממון זיד עכו"ם דלין סברא לומר שאס ציערו בשום ענין שתיחייב מיתה ומאי לא יתן להשבון כלומר כיון דלא קניא בנשיכה א"כ כל היכא דאיתייה של ישראל הוא דלי משום דמייחש זמנן דלא מייחש ומפרש שאינו בתורת השבון כלומר אס אכלו שאינו צעין לא מייחש ליתן דמיו אצל כל זמן שהוא צעין ודאי חייב להחזיר אצל אין לפרש אינו בתורת השבון לענין שיפטור בהשצתו ממימה כמו ישראל ממלכות דהוי צנן יתק לעשה דאס כן דחק בחסם להעמידה בישראל ומשום דמנערינא דלוקמא בגזל מעכו"ם: **מוהרקי** ואבורגני. פירוש מוהרקי כתיבה וחומתה כמו מוהרקייהו דהיינו עטפסא דמלכא מנח בסוף החולן (יבמות דף מ"א) ואבורגני (16) שלוחים ור"מ פירש מוהרקי ואבורגני כמו בנין: ורבי

עין משפט בר מצוה

א מיי פ"ב מהל' עירובין הל' ט ע"ש פ"ח סי' שפ סעי' א: ב ב מיי פ"ב מהל' עירובין הלכה י טע"ש פ"ח סי' שפ"ב ס"א: ג ג מיי שס הלכה יב ע"ש פ"ב ס"ד: ד ד מיי שס ע"ש פ"ב ס"ה: ה (מיי פ"ב מהל' מלכס הלכה ט:)

רב ניסים גאון

בן נח נהרג על פחות משה פרוטה. משכחת לה בטנהדרין בפרק ארבע מיתות תנו רבנן ד מצות נצטוו בני נח דיימם וברכתי השם ועזו וגילו ערויות ושפיכות דמים וגול ואבר מן החי, ואמרו אחר זה על שבט מצות בן נח נהרג, ואמרו עוד אזהרה שלהן זו היא מיתתן. ואמרו פחות משה פרוטה כולו דלאו בני מחילה ינחו גול מעליה. הו"ו ולפיכך אם בן נח גזל פחות משה פרוטה נהרג, ומה שאמרו ולא ניתן להישבון כלומר אפילו השיב את הגזילה לבניו אינו נפטור מן המיתה אלא נהרג מכל מקום שכבר חייב מיתה. ובמס' ע"ז בפרק השוכר את הפועל אמרו ומאי לא ניתן להישבון אינו בתורת השבון, כי זה שכתבו בתורה והשיב את הגזילה לישראל נאמר ולא לבני נח.

רבינו חננאל

סוגיא דשפעתא דירת גוי לא שמה דירה, ובגזירה שמה ילמד ממעשיו פליגי, ר' אליעזר בן יעקב סבר (בגזן) [כיון] דחשיד אשפיכות דמים, תרי דשכיחי דדיירי בהדי גוי גזרו בהו רבנן איסור עד [שישכרין]. חד ישראל בהדי גוי דלא שכיח דדייר, אי מיקרי דדיירי לא גזרו ביה רבנן, וציטול צדן הוי דלא מהני שאין העכו"ם מכיר בהן אצל ידע הוא שישראל קונה רשותו בשכירות אצל השתא דאסיקנא שהוא כדיר של צמה ומן הדין לא צעי מדי ריך הוה לפרש מ"ט תקינו רבנן שכירות טפי מעירוב וציטול: